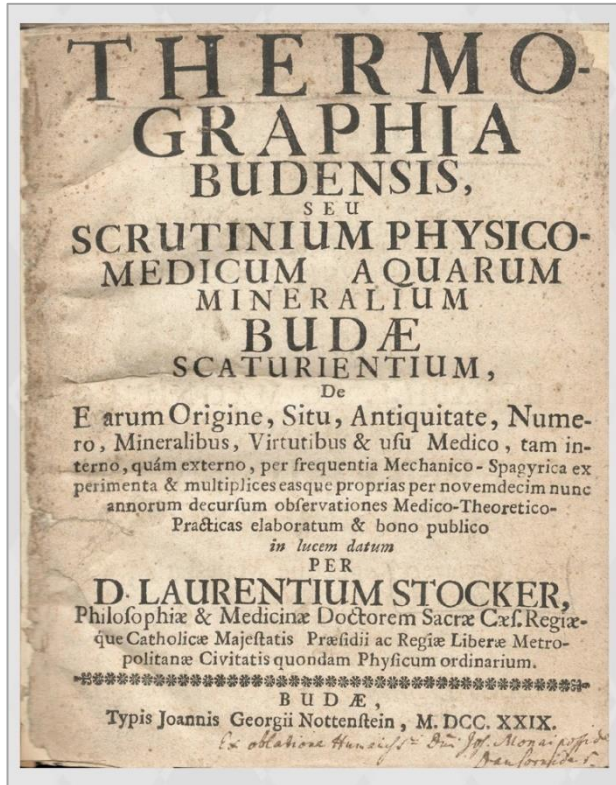

Könyvismertetés

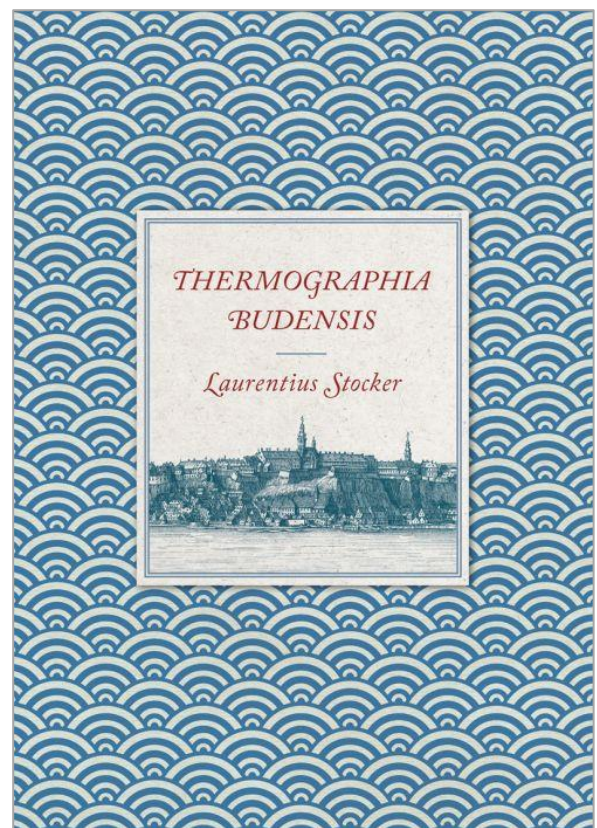
1721-ben jelent meg Laurentius Stocker, Buda város főorvosának *Thermographia Budensis (Budai héviztan)* című latin nyelvű könyve Buda hévizeiről és gyógyfürdőiről. 300 év elmúltával jelentette meg az Akadémiai Kiadó a mű facsimile kiadását és első magyar fordítását, Áder János volt köztársasági elnök úr előszavával.

A magyar ember életében mindig is kitüntetett szerepet játszottak a hévizek és a gyógyvizek. A Kárpát-medencében való letelepedésnél a kiváló legelők és földek, a bőséges felszíni vízfolyások mellett az itt lévő tiszta hideg és meleg vizű források, valamint gyógyvíz előfordulások is jelentős szerepet játszottak abban, hogy őseink itt úgy érezhették, végre biztonságos és éltető otthonra találtak. Hazánk számos hévíz és gyógyvíz előfordulása már a rómaiak idején is ismert volt. A legenda szerint a Pannónia földjéről származó Balaton felvidéki ásványvíz Theodóra bizánci császárnő kedvenc itala volt. A gyógyvizeinkhez kötődő empirikus tapasztalatok mindig is rendkívüli értéket képviseltek a különböző nyavalyáktól szenvedő emberek számára. Generációról generációra öröklődött ez a rendkívül értékes tudás többnyire szóban, ritkábban pedig írásos feljegyzések formájában.

Ezen ritka írásos dokumentumok sorába tartozik a latin nyelven 1721-ben megjelent *Thermographia Budensis* (Budai héviztan) című mű Laurentius Stocker, Buda város főorvosának tollából, amely máig az egyik legátfogóbb írás a budai hévizekről és a gyógyfürdőkről. Laurentius Stocker a városi tanácsülési jegyzőkönyvek szerint a korábbi főorvos, Peter Everling után, 1701-től lett Buda város főorvosa. Ezenkívül a budai császári helyőrség orvosaként tevékenykedett és 1701-től a város tanácsnoki feladatait is ellátta. A könyv a maga idejében igazi sikerkiadvány

lehetett a közérdeklődésre számot tartó tartalma miatt. 1729-ben 200 példányban újra kiadták tekintettel a jelentős keresletre. A kiadás 300. évfordulójára elkészült, és az Akadémiai Kiadónál gyönyörű kivitelben megjelent keményfedeles könyv az 1721-es kiadás facsimiléjét, első magyar fordítását, valamint a szerzőről és az írásáról készült szakmai tanulmányt tartalmazza Áder János korábbi köztársasági elnök úr előszavával együtt.

Az 1721-es eredeti latin anyag áttekintése után Magyar László András nagyszerű fordítása alapján magyarul is olvasható az egész mű, amely négy fő részre tagolódva 21 fejezetből áll. Az első hat fejezet a budai hévizek eredetével és gyógyhatásuk okaival foglalkozik. A következő három fejezet az akkor ismert gyógyfürdőket ismerteti történelmi vonatkozásaikkal együtt igen részletesen. Ezután hat fejezetben mutatja be Laurentius Stocker a budai hévizek fajtáit és azok kémiai összetételét. Végül az utolsó hat fejezet a külső és belső gyógyvízkúrával kapcsolatos tudnivalókat foglalja össze. A mai olvasó számára is rendkívül olvasmányos és lebilincselő írásról van szó a számos földrajzi, helytörténeti, orvostörténeti, művelődéstörténeti és vízföldtani érdekesség miatt. Különleges és szórakoztató, hogy az eredeti írásban több helyen is tetten érhető a főorvos szerző, Laurentius Stocker enyhén alkímista szemléletmódja. A budai gyógyvizeket jellemezve nem véletlenül

beszél sok esetben folyékony aranyról. Az adott korra gyakran jellemző szemléletmód azonban semmit nem von le a könyv igazi értékeiből, sőt meglepődve tapasztalhatjuk, hogy számos tekintetben a mai ember sem tud sokkal többet a századokkal korábban élt elődökhöz képest.

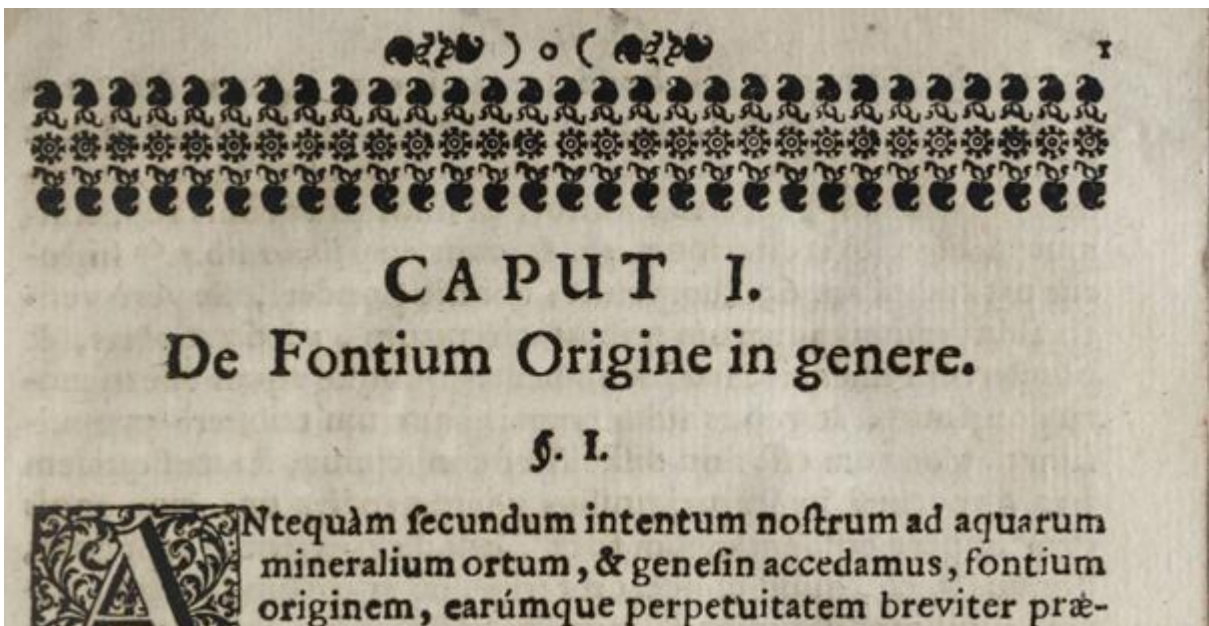
Az eredeti könyv nem csak tudós és gazdag emberekhez jutott el, hanem a döntéshozókhoz is. A korabeli feljegyzésekből tudjuk, hogy az 1751-es pest-budai látogatása során egy példányt kapott Mária Terézia, Magyarország királynője, Ausztria uralkodó főhercegnője is, akit férje, I. Ferenc német-római császár kísért el hazánkba. Ez a könyv egyértelműen hozzájárult ahhoz, hogy Mária Terézia felismerje, micsoda kincset jelentenek a számos helyen előforduló gyógyvizek a Habsburg Birodalomban. Ennek hatására rendelte el Mária Terézia 1762-ben, hogy a vármegyei tisztii főorvosok írásos dokumentumban mérjék fel a területükön található ásvány- és gyógyvizeket. A rendelet értelmében például Borsod vármegyében Dombi Sámuel, Heves vármegyében Markhot Ferenc igen magas színvonalon végezte el ezt a speciális szakértelmet igénylő feladatot.

Az Akadémiai Kiadónál megjelent könyvben az eredeti mű magyar nyelvű fordítása után egy kiváló tanulmány segíti a jelenkor olvasóját, hogy még inkább megértse Laurentius Stocker művének sok tekintetben ma is érvényes főbb üzeneteit és értékeit. A Bálint Péter Vince, Magyar László András, Mádlné Szőnyi Judit, Tömpe Péter és Bálint Géza tollából megjelent tanulmány közérthető módon számos érdekes információt ad az eredeti mű szerzőjének életrajzáról, az 1721-ben megjelent könyv történetéről és korrajzáról, Buda hévizeinek hidrológiai és vízkémiai viszonyairól, valamint az orvostörténeti jelentőségű megállapításokról. Ez a színvonalas kiegészítő tanulmány is igen olvasható és élményeket adó írás mindenki számára.

Jó szívvel ajánlom az Akadémiai Kiadónál 2021-ben megjelent 410 oldalas nagyszerű könyvet minden érdeklődő olvasó számára.

Jó szerencsét!

Szűcs Péter
egyetemi tanár, az MTA levelező tagja
Miskolci Egyetem

A könyv első fejezete